

Het Noordbrabants Museum exposeert ook een kleine selectie incunabelen (wiegedrukken). Ze tonen de gemeenschappelijke inspiratiebron van Jeroen Bosch en zijn tijdgenoten. Jeroen van Aken was zeker niet de enige die zijn vakmanschap toont in helse taferelen en duivelse gedrochten!

De kunst uit de tijd van Jeroen Bosch wordt afgewisseld met materiële cultuur uit zijn tijd. Er is allerhande middeleeuws huisraad te zien dat uit de Bossche bodem tevoorschijn is gekomen. Er zijn messen – door Bosch zo vaak gebruikt in de afbeelding van onmenselijke martelingen – en allerlei vormen van aardewerk. Op het prachtige beschilderde vroeg 16^e- eeuwse tafelblad uit de Abdij van Berne in Heeswijk wordt tafelgerei getoond. Uiteraard is er ook ruimschoots aandacht voor de religieuze dimensie in het werk van Jeroen Bosch. Hij was een gelovig man en dat werkt door in de meeste van zijn schilderijen. Kerken en devotievoorwerpen uit 's-Hertogenbosch vormen een belangrijk onderdeel van de expositie. Zo komt de relatie tussen Jeroen van Aken en de Illustre Lieve Vrouwe Broederschap tot uitdrukking in fragmenten van het beroemde Maria retabel dat Adriaen van Wesel in 1475–1477 voor de Broederschap sneed en waarvoor Jeroen niet alleen een adviserende rol vervulde, maar jaren later ook twee zijluiken beschilderde.

In de achterzaal is aandacht voor de receptie van Jeroen

Bosch. In de eerste plaats in de vorm van werk van zijn navolgers. Er zijn schilderijen en prenten te bewonderen van 16^e-eeuwse schilders die in de trant van Bosch hebben gewerkt. Maar er is meer: in de 19^e eeuw vervalste de Bossche schilderijenrestaurator en kunsthandelaar Martin Wegenaar een zelfportret van Jeroen Bosch en in het begin van de 20^e eeuw vormde onze schilderende stadsgenoot de inspiratiebron voor werk van Frans Kops Sr. en Arnold van de Laar.

De tentoonstelling van 1967 in de Bethaniestraat vormde een hoogtepunt voor de herwaardering van het werk van Jeroen Bosch; een documentaire uit 1967 en beelden van de tentoonstelling uit het Polygoonjournaal zullen voor velen herinneringen oproepen. Dat geldt ook voor de aflevering 'De harige duivel' uit de beroemde televisieserie Floris die op de tentoonstelling integraal zal worden uitgezonden. Floris en Sindala gaan hierin op pad om een van de schilderijen van meester Bosch te redden uit de handen van Lange Pier. Ze worden geholpen door de Marskramer en een als duivel verkleed apje...

De tentoonstelling *De Wereld van Bosch* voert u van het Jeroen Boschjaar naar de Middeleeuwen en via de 16^e- eeuwse navolgers en de beeldvorming in de 19^e en 20^e eeuw terug naar onze herinneringen en de tijd van nu.

* Barbara Kruijssen is kunsthistorica en gastconservator bij het Noordbrabants Museum.

Berichten

Van het Noordbrabants Museum

1 september t/m 7 oktober 2001
Tuingalerij

Brabantse Bolwerken

Op 1 en 2 september werden in 's-Hertogenbosch de nationale vestingstedendagen georganiseerd. De stad stond dat weekend geheel in het teken van dit historisch evenement. In het Noordbrabants Museum wordt een tentoonstelling gewijd aan voorstellingen van de Brabantse Bolwerken. Centraal staat de historische maquette van de stad 's-Hertogenbosch. Er zijn o.a. werken te zien van de bekende kunstenaars Pieter Jansz Saenredam, Josua de Grave en de gebroeders Valentijn en Barnardus Klotz.

15 september t/m 2 december 2001
Nieuwbouwvleugel

De Wereld van Bosch

Een raadsel, een mythe, een mysterie. Bijna vijfhonderd jaar na zijn dood wordt het werk van Jeroen Bosch nog steeds niet helemaal begrepen. De meest fantastische verhalen doen de ronde. Was hij een ketter, een naaktloper, een zwartkijker? Eén ding is duidelijk. Om de kunstenaar en zijn werk te begrijpen, is het noodzakelijk meer over zijn leefwereld te weten. Over de tijd waarin hij leefde, over de stad waarin hij woonde. Een middeleeuwse stad waarin welvaart en armoede, rampspoed en vreugde in schril contrast met elkaar stonden. Kortom: over de wereld van Bosch. Op deze tentoonstelling wordt nader ingegaan in het artikel van Barbara Kruijssen in dit nummer.

15 september t/m 2 december 2001
Nieuwbouwvleugel

Foei, Teufel - Schilderijen en beelden van Pieter Kusters in de geest van Bosch

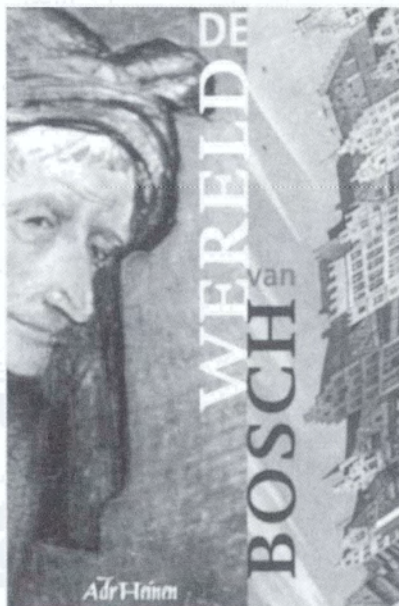
Door het zien van *Het Laatste Oordeel* van Jeroen Bosch in Wenen raakte de Brabantse kunstenaar Pieter Kusters gefascineerd door diens mensen, monsters en demonen. In *Het laatste Oordeel* wemelt het van de naakte figuren, die ten prooi vallen aan satanische schepsels, vaak half mens half dier. Kusters blaast deze Boschiaanse figuren in de tentoonstelling *Foei Teufel* nieuw artistiek leven in en redt ze daarmee overdrachtelijk uit de hel. Deze tentoonstelling komt tot stand in samenspraak met Museum het Kruihuis.

Nieuws uit het Stadsarchief

- De *verhuizing* van archiefbestanden naar het Rijksarchief is goed verlopen. Het depot van het Stadsarchief is voorzien van een extra schuifdeur en wordt momenteel heringericht. De bezoekers zullen hiervan geen last ondervinden.
- Op zaterdag 27 oktober neemt het Stadsarchief deel aan de *Brabantse filmdag*, georganiseerd door de Noord-Brabantse archieven. Die dag staat geheel in het teken van de historische film in Noord-Brabant. Het Stadsarchief heeft in samenwerking met het Streekarchief Langs Aa en Dommel en het Rijksarchief in Noord-Brabant een doorlopend programma van historische films van 's-Hertogenbosch en omstreken samengesteld. Voor particulieren bestaat de mogelijkheid om eigen filmmateriaal mee te brengen en te (laten) bekijken. Hopelijk kunnen er zo nog interessante en onbekende bewegende beelden worden ontdekt. De Brabantse filmdag vindt plaats op zaterdag 27 oktober in het Stadsarchief, van 09.00-16.00 uur.

Jheronimus Bosch

- Tijdens de officiële opening van de tentoonstelling *De Wereld van Bosch* in het Noordbrabants Museum werd het gelijknamige boek gepresenteerd, dat mede is uitgegeven door het Stads-

archief. In het boek staan de schilder en zijn stad centraal. Het werk is geheel in kleur uitgevoerd, bevat alle werken van Bosch en vele andere afbeeldingen, telt 164 pagina's en kost f 27,50 (€ 12,48). Exemplaren zijn verkrijgbaar bij onder meer het Stadsarchief en Boekhandel Adr. Heinen. Bij deze laatste zijn ook een Engelse, Franse en Duitse editie voorhanden.

- In samenwerking tussen het Noordbrabants Museum, de Stichting Brabantse Regionale Geschiedenis, de Kring Vrienden van 's-Hertogenbosch en het Stadsarchief is ook een fraai *educatief project* rond de persoon van Jeroen Bosch gemaakt, met name geschikt voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Het boekje is voor f 7,50 (€ 3,40) verkrijgbaar in de winkel van het Noordbrabants Museum. Een speciaal gemaakt stempelspel rond de tentoonstelling *De Wereld van Bosch* is hier gratis af te halen.
- Van 5-7 november organiseert het Stadsarchief in samenwerking met Museum Boijmans Van Beuningen te Rotterdam en de Katholieke Universiteit Nijmegen het internationaal congres *Jheronimus Bosch ontsluit? De schilder en zijn wereld*. Op het congres, dat groten-deels in 's-Hertogenbosch plaatsvindt, zullen wetenschappers uit binnen- en buitenland de meest recente resultaten van schilderijen- en archiefonderzoek presenteren en bediscussieren. Meer informatie hierover is verkrijgbaar via de website of bij Rob van de Laar van het Stadsarchief, e-mail: rola@s-hertogenbosch.nl of telefoon (073) 615 52 74.
- Naast het wetenschappelijk programma van het congres zijn er drie bijeenkomsten in 's-Hertogenbosch die ook voor niet-congresdeelnemers toegankelijk zijn. Dit betreft de *openingslezing* door Prof. dr. Jos Koldewij, afgewisseld met profane en religieuze muziek uit de tijd van Jheronimus Bosch op maandag 5 november (kosten: f 15,- (€ 6,81) p.p.); het *concert in de Sint-Janskathedraal* door de Schola Cantorum, de Hortus Musicus en Maurice Pirenne op het groot orgel op dinsdag 6 november (kosten: f 15,- (€ 6,81) p.p.) en de *slotlezing* door emeritus Prof. dr. R. van Uytven met buffet op woensdag

7 november (kosten: f 130,- (€ 59,-) p.p.). Meer informatie over dit programma treft u aan in de in dit nummer ingelegde leaflet. Indien U van één of meer van deze programma-onderdelen gebruik wenst te maken, kunt U vanaf 1 september 2001 toegangskaarten aanschaffen bij de VVV (Markt) of het Stadsarchief (Bloemenkamp 50).

Nieuwe Aanwinsten

Onlangs werden door het Stadsarchief verworven:

- aanvulling op het archief van de *Partij van de Arbeid*, afdeling 's-Hertogenbosch, 1976-1994;
- aanvulling op de collectie *bidprentjes*;
- aanvullingen op de collectie *foto's*: ingekleurde foto's van gesloopte panden in 's-Hertogenbosch (1969) en foto's van het bezoek van paus Johannes Paulus II aan 's-Hertogenbosch (1985);
- aanvulling (microfiches) op het (scha-duw)archief van de *Illustre Lieve Vrouwe Broederschap* te 's-Hertogenbosch, ca. 1318-heden;
- digitale kopie van een anoniem *handschrift* getiteld: *Wapenen en opschriften van eenige zarken, en sepulturen, leggende, soo in de St. Jans, Kruijsbroeder, St. Geertruidenkerck, als elders op stoepen binne de stad s'Hertogenbosch* (ca. 1709).